

Karolinska institutet
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Pontus Kyrk
pontus.kyrk@hsv.se
BESLUT

2011-06-07
Reg.nr 31-6290-10

Förändring av utbildningsplanen på psykologprogrammet vid Karolinska Institutet

Anmälan

NN har i egenskap av studentombud vid Karolinska institutet (KI) i en skrivelse till Högskoleverket anført bl.a. följande. De flesta av studenterna på psykologprogrammets termin 4 är kritiska till den förändring av utbildningsplanen som är på gång. Det saken gäller är att kursen Egenterapi kommer att ersättas av kursen Självkännedom och kliniska färdigheter. När NN och de andra studenterna påbörjade studierna hösten 2008 ingick kursen Egenterapi i programmets utbildningsplan. Kursen omfattade 4,5 högskolepoäng och bestod bland annat av 20 sessioner kostnadsfri individuell terapi för studenterna. Studenterna hävdar att kursen ändrats på ett sådant genomgripande sätt att det krävs övergångsbestämmelser. Att kursen inte har ändrat omfattning är både sant och falskt på samma gång. Kursen ger fortfarande lika många högskolepoäng men undervisningens omfattning har ändrats. En liknande förändring företogs vid Mittuniversitetet och där kunde de studenter som påbörjat studierna med stöd av de äldre "premisserna" välja att få sin egenterapi enligt den gamla kursplanen. NN och övriga studenter önskar få utrett om KI i förevarande fall måste bestämma om övergångsbestämmelser då utbildningsplanen ändras under pågående utbildning. De antogs och påbörjade studierna under premisen att de skulle få gå kursen Egenterapi med bl.a. 20 timmars kostnadsfri individuell terapi. De menar att de, liksom studenterna vid Mittuniversitetet, borde få välja om de önskar gå denna kurs eller den "nya" kursen Självkännedom och kliniska färdigheter. Deras fråga är ett lärosäte verkligen kan ändra en utbildningsplan utan Högskoleverkets godkännande?

Utredning

KI:s yttrande

Anmälan har remitterats till KI för yttrande. KI har i sitt remissvar anfört bl.a. följande.

/.../Psykologprogrammet vid KI startade höstterminen 2007. I den utbildningsplan som gällde för studenter som antogs höstterminen 2007 och höstterminen 2008 finns angivet i kursöversikten att en kurs om 4,5 hp med namnet Egenterapi ingår. Utbildningsplanen reviderades den 8 april 2009 genom beslut av Styrelsen för utbildning och namnet på kursen ändrades till Självkännedom och kliniska färdigheter. Övergångsbestämmelser bedömdes inte vara nödvändiga då målen för kursen väsentligen är desamma och kursens omfattning inte är ändrad. Det som i viss mån ändrats är arbetsformerna. Att kursen Egenterapi tagits bort – såsom vissa studenter uppfattat det – stämmer alltså inte. Syftet med namnändringen på kursen var att skapa en tydligare koppling mellan kursens lärandemål och högskoleförordningens mål – "För psykologexamens ska studenten visa förmåga att fortlöpande utveckla självkännedom och empatisk förmåga".

Det bör observeras att någon fastställd kursplan med namnet "Egenterapi" aldrig funnits utan att målen för kursen framgår av det underlag som skickades till Högskoleverket i samband med att KI ansökte om examensrätt för psykologexamen. I underlaget framgår att arbetsformerna i kursen bland annat skulle innefatta 20 timmar individuell terapi och 50 timmar gruppövningar. Det finns i examensordningen inte något krav på att specifika arbetsformer ska användas, och sålunda inga krav på att man ska ha genomgått egenterapi för att erhålla psykologexamen. KI har vid förändringen av arbetsformerna i kursen tagit fasta på att universitetens uppdrag är att erbjuda utbildning, inte att ge vård, och det kan noteras att egenterapi svårligen kan examineras. Vidare kan det konstateras att gruppövningar fortfarande ingår som arbetsform i den fastställda kursplanen medan egenterapin – som angavs i underlaget till Högskoleverket – ersatts av arbetsformer som bättre bedöms bidra till studenternas möjligheter att uppnå lärandemålen.

KI anser att studenterna informerats om den planerade förändringen och att det även förekommit diskussion om frågan, men beklagar att vissa av studenterna inte uppfattat det så.

Karolinska Institutet anser, med hänvisning till ovan förda resonemang, att Högskoleverket bör lämna anmälan utan åtgärd./.../

NN har beretts tillfälle att yttra sig över universitetets yttrande. Tre studenter (representanter för studenter från termin 6 på psykologprogrammet som

kommer att gå den aktuella kursen höstterminen 2011) har därvid anfört bl.a. följande. De diskussioner som KI fört med studenter (dessa går nu termin åtta på psykologprogrammet) angående kursen Egenterapi ägde rum år 2007 samt vårterminen 2008 då de själva ännu inte hade påbörjat sina utbildningar. När de påbörjade sin utbildning höstterminen 2008 erhöll de ingen information om att dessa möten ägt rum. Däremot blev de muntligt försäkrade om att 20 timmar individuell terapi och 50 timmar gruppterapi kostnadsfritt skulle ingå i utbildningen. Under ett s.k. programnämndsmöte den 18 mars 2009 diskuterades revideringar i utbildningsplanen (som senare fastställdes av styrelsen för utbildning) som bl. a. innefattade namnbytet på Egenterapi till Självkännedom och kliniska färdigheter. Under mötet närvarade endast två studentrepresentanter från deras årskurs, då dessa möten endast är öppna för de på förhand valda studentrepresentanterna och alltså inte för övriga studenter. När programdirektören senare informerade övriga studenter i årskursen hade beslut om nuvarande revideringar redan tagits. Det fanns således ingen möjlighet att diskutera frågan och påverka beslutet.

Högskoleverkets bedömning

Förevarande ärende avser beslut som togs 2009 varför de ändringar i högskoleförordningen (1993:100) som trädde i kraft den 1 januari 2011 inte har beaktats. Enligt 6 kap. 14 högskoleförordningen (1993:100, i dess äldre lydelse) ska det finnas kursplaner för alla kurser.

Av 3 kap. 9 § andra stycket högskoleförordningen (i dess äldre lydelse) följer att studenterna har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom högskolan vars verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation.

Av 6 kap. 17 § andra stycket högskoleförordningen (i dess äldre lydelse) följer att det i utbildningsplanen ska anges när planen eller en ändring av den ska börja gälla samt de övergångsbestämmelser och övriga föreskrifter som behövs.

Högskoleverket har till uppgift att utöva tillsyn över universitet och högskolor. Det innebär att verket ska granska lärosätenas tillämpning av gällande regler. Högskoleverket kan dock inte överpröva ett lärosätes beslut. Verket har också till uppgift att kvalitetsutvärdera utbildning och pröva ansökningar om examenstillstånd.

Frågan i detta ärende är om övergångsbestämmelser har behövts när Karolinska institutet beslutade att ändra psykologutbildningen så att den inte ska innehålla egenterapi. Sådan terapi förekommer på de flesta psykologutbildningar i landet och påverkar förutsättningarna för studenterna att efter avlagd psykologexamen vidareutbilda sig till psykoterapeuter. Något krav på att en utbildning som

leder till en psykologexamen ska innehålla egenerapi finns dock inte i högskoleförordningens examensordning. Den kräver visserligen att studenten för att få en psykologexamen ska visa förmåga att fortlöpande utveckla självkännet och empatisk förmåga, men lärosätena får välja på vilket sätt målet ska uppnås. KI har i sitt yttrande till Högskoleverket anfört att egenerapin ersatts av arbetsformer som bättre bedöms bidra till studenternas möjligheter att uppnå lärandemålen. Övergångsbestämmelser bedömdes av KI inte vara nödvändiga med hänvisning till att målen för kursen väsentligen är desamma.

Det är lärosätet som ska ta ställning till om övergångsbestämmelser behövs. Vissa ändringar kan vara av sådan art att rättssäkerhetsskäl kräver att sådana bestämmelser beslutas. Det gäller t.ex. när ett utbildningsprogram avvecklas innan samtliga studenter har genomgått utbildningen. Andra ändringar kan vara sådana att det mer är en lämplighetsfråga om studenter som påbörjat ett utbildningsprogram ska få fortsätta utbildningen enligt den ursprungliga utbildningsplanen eller kursplanen. Högskoleverket anser att det är viktigt att studenter som påbörjar en utbildning så långt som möjligt ska kunna utgå från att de förutsättningar som angavs vid studiernas början ska gälla. Samtidigt måste det finnas utrymme för ett lärosäte att genomföra förändringar som omfattar även studenter som redan påbörjat utbildningen. Skäl för det kan exempelvis vara att lärosätet sett ett behov av att ändra utbildningens pedagogiska modell. I förevarande fall anser Högskoleverket att det saknas skäl att kritisera Karolinska institutet för att inte ha beslutat om övergångsbestämmelser som skulle gett sådana studenter rätt att genomgå egenerapi.

Av utredningen i ärendet framgår att studentrepresentanter var närvarande vid såväl programnämndens beslut den 18 mars 2009 som vid styrelsens beslut den 8 april 2009 att revidera utbildningsplanen för psykologprogrammet utifrån programnämndens beslut den 18 mars 2009. KI kan därför inte anses ha brutit mot bestämmelsen om studentrepresentation i dåvarande 3 kap. 9 § högskoleförordningen.

Med dessa besked avslutas ärendet.

Beslut i ärendet har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av verksjuristen Pontus Kyrk i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle samt avdelningscheferna Christian Sjöstrand och Magnus Hjorth. I den slutliga handläggningen har även utredaren Stella Annani, utvärderingsavdelningen, deltagit.

Lars Haikola

Pontus Kyrk

Kopia för kännedom till
NN